

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาประเพณีแห่ช้างผ้า ชุมชนเมะหลวง
อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง เพื่อการอนุรักษ์และสืบสาน
อย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

ผู้เขียน

นายพินัย วัลย์ทอง

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการศิลปะและวัฒนธรรม)

อาจารย์ที่ปรึกษา

รศ.ดร.ทิพวรรณ ทังมั่งมี

บทคัดย่อ

การศึกษาประเพณีแห่ช้างผ้าในครั้งนี้ เพื่อศึกษาบริบททางสังคมประวัตความเป็นมา และ วัฒนธรรม รวมถึงศึกษาคติความเชื่อ คุณค่ารูปแบบและพิธีกรรม ตลอดจนสภาพปัญหาของ ประเพณีแห่ช้างผ้า เพื่อเสนอรูปแบบและวิธีการจัดการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีของชุมชนเมะ หลวง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง อย่างมีส่วนร่วมในภาคประชาสังคม จากการศึกษาพบว่า เป็น ประเพณีดั้งเดิมของชุมชน ที่สืบทอดความเชื่อจากบรรพบุรุษ เพื่อรำลึกถึงความผูกพันกตัญญูต่อช้าง ที่ใช้เป็นพาหนะและใช้งาน รวมถึงใช้ในประเพณีขอฝนของชุมชน ซึ่งก่อเกิดความสามัคคีของคน ในชุมชน การอนุรักษ์สืบสานประเพณีดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนในการมี ส่วนร่วมในการจัดรูปแบบการอนุรักษ์ รวมถึงปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ให้หันกลับมา มี ส่วนร่วมนอกจากนี้ต้องมีการสนับสนุนจากภาคประชาสังคม เพื่อให้ประเพณีแห่ช้างผ้าทรงคุณค่า และอยู่คู่ชุมชนนี้ต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม พบว่าประเพณีแห่ช้างผ้านี้เป็นประเพณีที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมของชุมชนเมะหลวง โดยเป็น ประเพณีตามความเชื่อในตำนานที่สืบทอดเล่าขานกันมาในเรื่องของช้างเชือกหนึ่งที่ได้ตกลงไปใน หล่มโคลนและไต่บันบันต่อสิ่งศักดิ์เพื่อที่จะขอช่วยให้ช้างเชือกนั้นขึ้นมาจากหล่มโคลนได้ จน สำเร็จจึงต้องทำช้างผ้าไปถวายตามคำสัญญาที่ได้กล่าวเอาไว้ และได้สืบทอดติดต่อกันมาจนถึง ปัจจุบัน ประกอบกับชาวไทยใหญ่ที่ได้อพยพเพื่อทำสัมปทานไม้สักเข้ามาอยู่ร่วมกับคนในพื้นที่และ ได้แต่งงานกับคนในท้องถิ่น จนขยายเป็นชุมชนชาวไทยใหญ่ในที่สุดประเพณีจึงได้มีอัตลักษณ์ใน

รูปแบบของวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ ประเพณีแห่ช้างได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันและได้เกิดการอพยพหลังจากการไฟฟ้าฝ้ายผลิตได้เข้ามาเวรคืนพื้นที่เพื่อจะทำสัมปทานถ่านหิน ชุมชนเมะหลวงจึงกระจายไปอยู่ในพื้นที่อื่นๆ ทำให้ประเพณีแห่ช้างผ้าได้ขาดช่วงในการสืบสาน เหลือเพียงกลุ่มคนผู้สูงอายุที่ยังร่วมกันสืบสานต่อเอาไว้ แต่ก็ยังขาดการเอาใจใส่จากหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคนในชุมชนเมะหลวงเอง และทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้ศึกษาได้เห็นถึงปัญหาจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของประเพณีแห่ช้างผ้า จึงได้เสนอวิธีการในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีแห่ช้างผ้าเอาไว้โดยการเสนอให้มีการจัดกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม (Event) เพื่อให้คนในชุมชนเมะหลวงนั้นได้เห็นถึงคุณค่าของประเพณีแห่ช้างผ้าและยังเป็นการประชาสัมพันธ์ประเพณีนี้ออกไป ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนเมะหลวงได้หันมาช่วยกันอนุรักษ์สืบสานรักษาเอาไว้ และยังได้เสนอวิธีการให้ความรู้แก่เยาวชนในอำเภอแม่เมะที่มีต่อประเพณีแห่ช้างผ้าในเชิงบูรณาการ โดยให้ช่างฝีมือท้องถิ่นที่ยังหลงเหลืออยู่ในการทำช้างผ้าเข้าไปให้ความรู้ถึงสถานศึกษาเพื่อให้เยาวชนได้ใกล้ชิดองค์ความรู้ ซึ่งผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะสามารถทำให้ประเพณีแห่ช้างผ้าไม่สูญหายไปจากชุมชนเมะหลวง และคนในชุมชนจะได้รับการหวงแหนประเพณีนี้ให้อยู่คู่กับชุมชนอำเภอแม่เมะต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title A Study of the Fabric Elephant Parade Tradition in Mohluang Community, Mae Moh District, Lampang Province for Conservation by Participation of Civil Society

Author Mr.Phinai Wilaitong

Degree Master of Arts (Art and Culture Management)

Advisor Assoc. Prof. Dr. Tipawan Tungmungmee

ABSTRACT

An objective of organizing a research paper is to study social context, history, culture, belief and ritual and also to study about problem of The Fabric elephant parade tradition to define guideline for conserving and disseminating The Fabric elephant parade tradition of Moh Lung, Lumpang.

From the analysis, The Fabric elephant parade tradition is an ancient Moh Lung tradition that family is a major institution to transfer a belief from generation to generation. They made this tradition to express their sincere gratitude to elephants that people use them as vehicle and hauling teak. Parents and villagers need to instill conscience in children to preserve and disseminate The Fabric elephant parade tradition to be a long lasting continuation.

Analysis of document and fieldwork revealed that The Fabric elephant parade tradition is an ancient Moh Lung tradition. According to legend one elephant plunge itself into a mire and mahout make a vow to god to help his elephant get out of the mire so he made a fabric elephant to express his gratitude to god and it's continuing until present. The researcher proposed to organize a culture event to make people appreciate The Fabric elephant parade tradition and also publicize this tradition to other. Furthermore the researcher proposed a method to educate the youth to make

a fabric elephant and instill conscience in youth to preserve and disseminate The Fabric elephant parade tradition to be long lived continuation.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved